



Wegwijs

Verpleegkundige
handelingen door
mantelzorgers

www.lm.be



Liever
Thuis UZM



Inhoud

| | |
|---|--------------|
| Verpleegkundige handelingen | 3 |
| De mantelzorger als volwaardige partner in de zorg | 4 |
| Stap voor stap naar een attest | 5 |
| Wat zijn de voordelen van een attest? | 6 |
| Wat hoor je te weten over het attest? | 7 |
| Goed om te weten | 8-9 |
| Contactadressen | 10-11 |
| vzw Liever Thuis LM | 12 |



Verpleegkundige handelingen

Zorg jij voor iemand uit je omgeving die zwaar ziek is, ouder is of een handicap heeft? Dan ben jij een mantelzorger. Dankzij jou kan je dierbare het ziekenhuis of de zorgvoorziening eerder verlaten en kan een opname in een woonzorgcentrum zo lang mogelijk uitgesteld worden.

Sinds jaar en dag nemen mantelzorgers verpleegkundige handelingen over. Misschien verzorg je zelf ook op regelmatige basis een wonde of geef je weleens een insuline-injectie? Met de aanpassing van de Gezondheidswet zijn mantelzorgers hiervoor vanaf nu wettelijk beschermd. In deze brochure leggen we je alles uit.

De huidige wet zegt dat je als mantelzorger de zogenaamde B-handelingen mag uitvoeren. Dat zijn verpleegkundige handelingen die worden voorgeschreven door een (huis)arts. Deze technieken mochten vroeger in principe enkel door (thuis)verpleegkundigen en (huis)artsen worden uitgevoerd. Een wijziging in de Gezondheidswet van 2014 bracht hier verandering in.

De Gezondheidswet voorziet dat (huis)artsen en (thuis)verpleegkundigen¹ aan een mantelzorger bepaalde verpleegkundige technieken mogen aanleren. Het gaat over handelingen zoals inspuitingen geven, sondevoeding toedienen, luchtwegen aspireren en wonden verzorgen. Deze technieken mag je als mantelzorger zelfstandig uitvoeren als de mantelzorgsituatie voldoet aan enkele voorwaarden.

De zorgbehoevende lijdt aan diabetes en moet dagelijks insuline krijgen. De verpleegkundige oordeelt, na een korte vorming, dat je als mantelzorger in staat bent om de insuline zelf toe te dienen voor een bepaalde duurtijd.

In deze brochure lees je welke stappen je als mantelzorger dient te nemen om een verpleegkundige handeling te mogen uitvoeren. Zo zul je merken dat je (thuis)verpleegkundige een attest dient in te vullen wanneer je een bepaalde handeling aangeleerd hebt gekregen. Een voorbeeld van dit attest vind je terug in het midden van deze brochure.

¹ In deze brochure spreken we vanaf nu enkel over (thuis)verpleegkundigen, maar met al je vragen en voor meer informatie over deze materie kun je ook terecht bij je (huis)arts.

De mantelzorg als volwaardige partner in de zorg

Wanneer een mantelzorg één of meerdere taken van een (thuis)verpleegkundige overneemt, kan dit ervoor zorgen dat de zorgbehoevende, maar ook de mantelzorg zelf, meer autonomie krijgt over de totaalzorg. Je hoeft dan niet meer op de (thuis)verpleegkundige te wachten om insuline toe te dienen. Als mantelzorg kun je deze taak perfect overnemen wanneer je hiervoor een vorming gekregen hebt.

Andere voorbeelden van handelingen die

je als mantelzorg zelf kunt uitvoeren zijn een stoma verzorgen, sondevoeding geven, steunkousen aandoen, enzovoort.

Naast informatie over de concrete verpleegkundige handeling, krijg je tijdens de vorming ook meer informatie over de specifieke ziekte, over hoe je door preventief handelen complicaties kunt vermijden en wat je dient te doen bij complicaties. Je leert bovendien welke informatie je dient door te geven aan je (huis)arts en/of (thuis)verpleegkundige.



Stap voor stap naar een attest

1. Bespreek met de (thuis)verpleegkundige welke zorg de zorgbehoevende nodig heeft. Overleg met de (thuis)verpleegkundige of het een goed idee is dat jij een bepaalde verpleegkundige handeling overneemt. Indien je een bepaalde verpleegkundige handeling zelf wilt uitvoeren, dan zal de (thuis)verpleegkundige nagaan of jij en de specifieke situatie van de zorgbehoevende hiervoor in aanmerking komen.
2. Betrek de zorgbehoevende zoveel mogelijk bij het gesprek, een goede relatie is belangrijk als je een deel van de zorg wilt opnemen. Het is daarom belangrijk dat jullie beiden eerlijk aangeven wat jullie van elkaar verwachten. Kiest de zorgbehoevende er zelf voor dat jij een bepaalde zorgtaak op jou neemt? Is bij alle actoren het nodige vertrouwen aanwezig dat jij de zorg aankunt? Bespreek dit samen en probeer tot een beslissing te komen waar alle betrokken partijen zich goed bij voelen.
3. Voel je vooral niet verplicht, want zorg opnemen is niet altijd evident. Als je de zorg zelf niet ziet zitten, wees dan eerlijk. Zowel tegenover de (thuis)verpleegkundige als tegenover de zorgbehoevende.
4. De verpleegkundige zal je informatie geven volgens een duidelijk uitgeschreven procedure en nagaan of je de techniek voldoende onder de knie hebt. Vervolgens zul je geïnformeerd worden over de mogelijke problemen die zich kunnen voordoen, wat je in geval van nood moet doen en wie je dient te contacteren bij eventuele vragen of problemen. Stel voldoende vragen aan de (thuis)verpleegkundige. Durf extra informatie te vragen indien je de uitleg niet goed begrepen hebt. Na de vorming ontvang je ook een uitgeschreven procedure over de verpleegkundige handeling in kwestie.
5. Als na een geslaagde vorming de haalbaarheid nog steeds positief beantwoord wordt, zal de (thuis)verpleegkundige het attest in drie exemplaren invullen en ondertekenen. Vervolgens dient het attest aangevuld te worden door jou en de zorgbehoevende. Alle partijen, zowel jij, de (thuis)verpleegkundige, als de zorgbehoevende, ontvangen een exemplaar van het attest.
6. Kreeg je een verpleegkundige handeling in het ziekenhuis aangeleerd? Contacteer dan de verpleegafdeling van het ziekenhuis wanneer je vragen hebt over het attest of de aangeleerde handeling.

Wat zijn de voordelen van een attest?

1. Het attest geeft je het recht om een bepaalde verpleegkundige handeling uit te voeren. Het uitvoeren van deze handeling is hierdoor niet langer onwettig.
2. Het attest kan jou en de persoon voor wie je zorgt meer onafhankelijkheid en meer kwaliteit van leven geven. Zo hoef je een uitstap niet uit te stellen omdat je op de (thuis)verpleegkundige dient te wachten. Het attest geeft je de mogelijkheid om zorg te geven zonder afhankelijk te zijn van anderen.
3. Door een vorming en een attest kan de zorgbehoevende een ziekenhuis of zorgvoorziening sneller verlaten en kan een opname in een woonzorgcentrum uitgesteld worden.
4. De vorming en opvolging door de (thuis)verpleegkundige geven je zekerheid over de juiste uitvoering van een bepaalde handeling. Daarnaast wordt de handeling uitgeschreven in een procedure die je steeds opnieuw kunt raadplegen.
5. De zorgbehoevende kan meestal sneller de nodige zorg krijgen omdat je niet moet wachten op de verpleegkundige. Bovendien weet je precies wie te contacteren en wat je dient te doen in noodsituaties.
6. Door je vorming kun je een verpleegkundige handeling op een correcte manier uitvoeren. Dit is een extra voordeel voor de zorgbehoevende. Als mantelzorger vul je hierdoor de (thuis)verpleegkundige goed aan.
7. Het gegeven dat je actief bij de zorg betrokken wordt, zal je relatie met de zorgbehoevende alleen maar ten goede komen. Dit is een extra erkenning.



Wat hoor je te weten over het attest?

Waarom een attest?

Strikt genomen mogen alleen (thuis)verpleegkundigen zogenaamde B-handelingen uitvoeren. Deze mensen zijn opgeleid en beschikken over de nodige ervaring. De praktijk leert echter dat veel mantelzorgers bepaalde verpleegkundige handelingen zelf uitvoeren. Denk bijvoorbeeld aan de verzorging van een chronische wonde, het geven van sondevoeding, een insuline-injectie, enz.

Via dit attest ben je wettelijk in orde.

Welke informatie bevat het attest?

Het attest vermeldt wie de zorgbehoevende is, wie als mantelzorger de verpleegkundige handeling zal uitvoeren, om welke specifieke techniek het gaat en gedurende welke periode de handeling zal worden uitgevoerd.

Daarnaast motiveert de (thuis)verpleegkundige in het attest de reden waarom je een bepaalde verstrekking mag doen.

Voorwaarden?

Het is toegelaten om één of meerdere verpleegkundige handelingen uit te voeren. Dit op voorwaarde dat je een vorming gekregen hebt, dat je iemand uit de directe omgeving van de zorgbehoevende bent en niet betaald wordt voor de zorg die je verleent. De zorgbehoevende dient tenslotte aan jou toestemming te geven voor het uitvoeren van de verpleegkundige handeling(en).

Wie mag een attest uitschrijven?

Zowel de artsen en de verpleegkundigen in het ziekenhuis, als de huisarts of een (thuis)verpleegkundige mogen een attest uitschrijven. Diegene die het attest uitschrijft heeft bovendien het recht om het attest na een bepaalde periode te wijzigen of te verlengen indien dat nodig zou zijn. De drie partijen, zowel jij, de zorgbehoevende, als de (thuis)verpleegkundige of de (huis)arts mogen het attest op elk ogenblik stopzetten.

Iedere betrokkene krijgt één exemplaar van het attest per verpleegkundige handeling.

Goed om te weten

Wanneer mag ik verpleegkundige handelingen uitvoeren?

Je bent mantelzorgster als je zorgt voor iemand die je dierbaar is. Deze persoon is zorgbehoevend, waardoor er tijdelijk of permanent nood aan extra zorg is. Volgens de wet hebben alleen bloed- of aanverwanten tot en met de tweede graad het recht om als mantelzorgster verpleegkundige handelingen uit te voeren:



Je bent een mantelzorgster als je op regelmatige basis zorg verleent. Je doet dit omdat je een persoonlijke, affectieve en/of sociale band hebt met de zorgbehoevende. Belangrijk is dat je geen beroepskracht bent en geen loon ontvangt voor de zorg die je verleent.

Een leerkracht, een opvoeder in een instelling of een vrijwilliger in een organisatie komt niet in aanmerking voor het aanleren van een verpleegkundige handeling.

Wat als ik de verpleegkundige handeling niet helemaal onder de knie heb?

De (thuis)verpleegkundige verwacht dat je openstaat voor controle en begeleiding. Wanneer je een verpleegkundige handeling niet correct uitvoert, dan kan de (thuis)verpleegkundige voorstellen om de vorming te herhalen en de techniek opnieuw in te oefenen. Heb je na herhaling van de vorming nog steeds het gevoel dat je de handeling onvoldoende beheerst, wees dan eerlijk en bespreek dit met de (thuis)verpleegkundige. Indien nodig zal de (thuis)verpleegkundige de handeling op zich nemen.

De zorgbehoevende weigert dat ik een verpleegkundige handeling uitvoer.

Wanneer de zorgbehoevende jou weigert voor het uitvoeren van een verpleegkundige handeling, dan laat je de zorg best over aan de (thuis)verpleegkundige. Ook wanneer voor jou de zorg niet langer haalbaar is, doe je er goed aan om hierover te communiceren. Alle partijen dienen zich immers goed te voelen bij de situatie.

Wat als de gezondheids-toestand van de zorg-behoevende wijzigt?

Het is belangrijk te weten dat je niet verantwoordelijk bent voor de gehele gezondheidstoestand van de zorgbehoevende, maar wel voor de verpleegkundige handelingen die je volgens het attest mag uitvoeren.

Breng daarom de (thuis)verpleegkundige onmiddellijk op de hoogte wanneer er wijzigingen zijn in de gezondheidstoestand of in de omgeving van de zorgbehoevende. Op basis van de nieuwe situatie zal de (thuis)verpleegkundige het attest aanpassen of indien nodig beëindigen.

Mag ik anderen opleiden?

Je mag als mantelzorger in geen enkel geval zelf vorming geven aan anderen.

Wie is aansprakelijk bij fouten, ongelukken?

De (thuis)verpleegkundige is verantwoordelijk voor het aanleren van de verpleegkundige handeling(en) en voor de opvolging ervan. In een procedure omschrijft de (thuis)verpleegkundige welke uitleg je precies gekregen hebt voor welke techniek(en) en welke afspraken er gemaakt zijn.

Het is jouw verantwoordelijkheid als mantelzorger om op een correcte manier te handelen en om problemen of wijzigingen in de toestand van de zorgbehoevende tijdig te communiceren.

Zowel de (thuis)verpleegkundige als jij zijn burgerlijk aansprakelijk bij het niet correct uitvoeren van een verpleegkundige handeling.

Heb je nood aan meer informatie over het aanleren van verpleegkundige handelingen en/of het bijhorende attest? Neem dan contact op met je ziekenfonds.

Contactadressen

Provinciale hoofdzetels van de dienst maatschappelijk werk van de Liberale Mutualiteit



Zit je met een hulpvraag? Of wil je weten of de persoon voor wie je zorgt in aanmerking komt voor een vergoeding van de Vlaamse zorgverzekering of een andere tussenkomst? Wil je informatie over een kortverblijf? Ben je zorgbehoevend en wens je na te gaan op welke tegemoetkomingen je recht hebt? Neem dan contact op met de dienst maatschappelijk werk van je ziekenfonds.

DMW Provincie Antwerpen

Lange Nieuwstraat 109, 2000 Antwerpen
03 203 76 47/54 - dmw@lmpa.be

DMW Brabant

Koninginneplein 51-52, 1030 Brussel
02 209 48 91 - socia@mut403.be

DMW West-Vlaanderen

Revillpark 1, 8000 Brugge
050 45 01 00 - dmw@lmwvl.be

DMW van Oost-Vlaanderen

Brabantdam 109, 9000 Gent
09 235 72 85 - dmw@libmutov.be

DMW Limburg

Geraetsstraat 20, 3500 Hasselt
011 29 10 00 - dmw@lml.be

DMW Vlaams Gewest

Prieelstraat 22, 1730 Asse
02 454 06 78 - dmw417@lmlvg.be

Regionale dienstencentra of dienst thuiszorg van de Liberale Mutualiteit

Bij de regionale dienstencentra of dienst thuiszorg van de Liberale Mutualiteit kun je terecht voor:

- ergotherapeutisch advies;
- infonamiddagen en/of -avonden;
- advies over hulpmiddelen en woning-aanpassingen;
- aanvragen voor noodoproepsystemen (NOS) en/of personenalarmsystemen (PAS);
- coördinatie van het multidisciplinair overleg;
- aanvragen voor vrijwilligersvervoer;
- aanvragen voor thuiszorg;
- enzovoort.



Liberale Mutualiteit Provincie Antwerpen

Lange Nieuwstraat 109, 2000 Antwerpen
03 203 76 49 - dienstencentrum@lmpa.be

Liberale Mutualiteit van Brabant

Koninginneplein 51-52, 1030 Brussel
02 209 49 75 - thuiszorg@mut403.be

- RDC Tienen

Minderbroedersstraat 30, 3300 Tienen
016 82 27 10

- RDC Halle

Vondel 23, 1500 Halle
02 356 85 88

Liberale Mutualiteit West-Vlaanderen

Revillpark 1, 8000 Brugge
050 45 01 00 - rdc@lmwvl.be

Liberale Mutualiteit van Oost-Vlaanderen

Brabantdam 109, 9000 Gent
09 269 70 32 - rdc@libmutov.be

Liberale Mutualiteit Limburg

Geraetsstraat 20, 3500 Hasselt
011 29 10 00 - rdc.horizon@lml.be

Liberale Mutualiteit - Vlaams Gewest

Prieelstraat 22, 1730 Asse
02 454 06 78 - rdc417@lmlvg.be



Deze brochure is een uitgave van de vzw Liever Thuis LM.

Als mantelzorgers of zorgbehoevende kun je bij ons terecht met je verhaal. Wij bieden een luisterend oor voor al je zorgen en vragen. Ook voor informatie, raad of hulp over voorzieningen en diensten in de thuiszorg en in de welzijnssector kun je steeds bij ons terecht.

De vereniging organiseert op regelmatige basis infonamiddagen en andere activiteiten waar je bepaalde vaardigheden kunt leren en de mogelijkheid krijgt om personen te ontmoeten die zich in dezelfde situatie bevinden. Via het ledenblad 'Liever Thuis' word je bovendien driemaandelijks geïnformeerd over nuttige diensten en onderwerpen die interessant kunnen zijn voor personen die te maken krijgen met thuiszorg.

Tenslotte komt de vzw Liever Thuis LM op voor de belangen van mantelzorgers en zorgbehoevenden. De vereniging ijvert bij de overheid voor een goede en eerlijk uitgebouwde dienstverlening.

Het lidmaatschap is gratis. Je kunt lid worden op eenvoudige aanvraag.

vzw Liever Thuis LM

Livornostraat 25, 1050 Brussel
02 542 87 09 - 02 542 86 99
lieverthuis@lm.be - www.lieverthuislm.be

**Wij zijn echt met je
gezondheid bezig!**

**Ontdek LM op
www.lm.be**